לְהַגְבִּיר אֶת הָאוֹר لِيّشعّ النّور

הקדמה مقدمة

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: יְהִי אוֹר, וַיְהִי־אוֹר (בראשית, א-ג)

فِي الْبَدْءِ خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ وَالارْضَ. ب) وَكَانَتِ الارْضُ خَرِبَةً وَخَالِيَةً وَعَلَى وَجْهِ الْغَمْرِ ظُلْمَةٌ وَرُوحُ اللهِ يَرِفُّ عَلَى وَجْهِ الْمِيَاهِ. ج) وَقَالَ اللهُ: «لِيَكُنْ نُورٌ» فَكَانَ نُورٌ. د) وَرَأى اللهُ النُّورَ انَّهُ حَسَنٌ. وَفَصَلَ اللهُ بَيْنَ النُّورِ وَالظُّلْمَةِ. (سفر التّكوين، 1-3)

עוד מבראשית, ההבדל התהומי בין חושך לאור, מלווה את בני האדם כמציאות קיומית יומיומית שאין בילתה, ומשמש כמטאפורה לנפש האדם. העיסוק הבראשיתי בהבדל בין חושך לאור חוצה תרבויות וגבולות. הניגודיות שביניהם מוצגת בכתבים תיאולוגיים והגותיים-פילוסופיים שונים, כמו גם בספרות העולמית הקלאסית, ויכולה לשמש אותנו לתיאור הפער המובנה שבין תחושת מסוגלות ועשייה - המפיצה ומזינה מחדש את "האור", לבין כניעה להוויית ה"חושך" כמייצגת חשש, חוסר ודאות והסתגרות.

منذ بدء التّكوين، الفرق الشّاسع بين الظّلمة والنّور، يرافق البشر كواقعٍ وجوديّ يوميّ دون شكّ، ويُستخدم كاستعارةٍ لنفس الإنسان. إنّ تطرّق سفر التّكوين للفرق بين الظّلمة والنّور عابر للثّقافات والحدود. إنّ التّناقض بينهما يظهر في الكتابات الدّينيّة والفقهيّة والفلسفيّة المُختلفة، كالأدب العالميّ الكلاسيكيّ، وقد نستخدمه للتّعبير عن الفجوة الشّاغرة بين الشّعور بالقدرة والعمل - الّتي تنشر وتُغذّي "النّور" من جديد، وبين الاستسلام لوجود "الظّلمة" الّتي تمثّل الخوف، عدم اليقين والانكفاء على الذّات.

לצד זאת, האור גם מהווה מוטיב עיקרי של חגי החורף. ולכן, גם בתקופה חשוכה זו של מלחמה, אבדן וכאב, כנשות ואנשי חינוך ועשייה, נבקש להיאחז ביסודות התרבותיים והמסורתיים שלנו ולחפש את מקורות האור בתוכנו ובסביבתנו. בדף זה ריכזנו קטעי התייחסות ממקורות שונים למוטיבים ספרותיים ותיאולוגיים של הבדלה והנגדה בין חושך לאור. באמצעות עיון באלה, ננסה להשיב לעצמנו על שאלות העוסקות באפשרות להישען על מקורות כתובים, כדי ליזום ולהעצים פעילות שהיא בחזקת "מרבת אור".

إلى جانب ذلك، يمثّل النّور أيضًا موتيفًا أساسيًّا لأعياد الشّتاء. لذلك، وأيضًا في الفترة المظلمة لهذا الحرب، للفقد والألم، كعاملات وعاملين في القطاع التّربويّ، نسعى إلى التّمسّك بمبادئنا الثّقافيّة والأخلاقيّة والبحث عن مصادر النّور في داخلنا ومن حولنا.
ركّزنا في هذا الملفّ مقاطع عديدة من مصادر مختلفة، الّتي تطرّقت هذا الموتيف وجوهر الفرق والتّناقض بين الظّلمة والنّور، الّتي ينتقل للمفهوم الملموس الفعليّ من المفهوم المجرّد الفلسفيّ. من خلال دراسة هذه المصادر، نحاول إجابة أنفسنا عن أسئلة حول إمكانيّة الاعتماد على هذه المصادر المكتوبة للبدء بأنشطة تعزّز النّور.

מן הבארות من الآبار Min HaBe'erot
SHALOM HARTMAN INSTITUTE מכון שלום הרטמן

קריאה, מחשבה ודיון

בדפים הבאים ריכזנו עבורכם קטעי קריאה ממקורות תיאולוגיים וספרותיים שונים. קיראו אותם וענו בדיון קבוצתי על השאלות הבאות:

בחרו משפט או רעיון אחד שמדבר אליכם. כיצד הרעיון הנבחר פועל מבחינתכם במרחב שבין הספרותי / תיאורטי לבין התפישות האישיות והעשייה שלכן.ם?

איפה אני מוצא/ת אור בימים אלו? שתפו במחשבה או פעולה משמעותית עבורכם בתקופה זו, המתקשרת לגילוי או היפוש אור.

המשוררים מתייחסים לאור ולתקווה בדרכים מגוונות, אבל הם לא מסתפקים במרחב הרוחני אלא דורשים מקוראיהם לעשות מעשה. מהו המעשה שדורש כל שיר? איזה מהמעשים המתוארים בשירים אנחנו בוחרים ומצליחים לממש בעצמנו? האם לתחושתי אני מצליח/ה להמשיך "להגביר את האור" בעשייה האישית שלי כיום?

قراءة، تفكير ونقاش

في الصفحات التالية مرفق مقاطع من مصادر لاهوتية وأدبية. الرجاء قراءتها والإجابة على الأسئلة المرفقة خلال الحوار الجماعي.

اختاروا جملةً أو فكرةً واحدة تخاطبكم. كيف تُطبّق الفكرة المختارة بالنّسبة لكم في الحيّز بين الأدب/النّظريّة والتّصوّر الشّخصيّ والعمل الذّاتيّ؟

أين أجدُ النّور في هذه الأيّام؟ شاركونا بفكرةٍ أو بعملٍ جوهريّ بالنّسبة لكم في هذه الفترة، الّتي تتعلّق بانجلاء النّور أو البحث عنه.

يتطرّق الشُّعراء إلى النّور والأمل من خلال عدّة طُرق، لكنّهم لا تقتصر على الحيّز الروحانيّ، إنّما يدعون قرّاءَهم لتطبيق عملٍ ما. ما هو العمل الّذي ترجوه كلّ قصيدة؟ أيّ الأعمال الّتي تدعو إليها هذه القصائد نختارها وننجح في تحقيقها بأنفسنا؟ هل أشعر أنّني ناجح/ة في مواصلة "تعزيز النّور" في عملي الشّخصيّ في هذه الأثناء؟

מקום
מכאן בלב
في القلب

מקום בלב مكان في القلب

"לֹא יַזִּיק לְךָ שכל הָעוֹלָם יְכַבֶּה אֶת אוֹרוֹתָיו בְּפָנֶיךָ, כֹּל עוֹד הָאוֹר אֲשֶׁר בַּלֵּב שֶׁלְּךָ זוֹהֵר"

ג'לאל א-דין מוחמד א-רומי
(1207-1273), מלומד מוסלמי סוני פרסי, משורר, משפטן ומיסטיקן סופי

"لن يضرّك لو أطفأ هذا العالم كله أضواءه في وجهك، ما دام النّور في قلبك متوهجا"

جلال الدّين محمد الرّومي
(1207-1273)، عالم مسلميّ سنّي فارسيّ، شاعِر، فقيه وعالم صوفيّ

לְהַגְבִּיר אֶת הָאוֹר

כָּל גִּיד וְנִים בַּגּוּף
קוֹרְאִים
לְהִתְנַגֵּד לְחֹסֶר הָאוֹנִים.
לָקוּם,
לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה.
אָז אֲנִי קָם
מַגְבִּיר אֶת הָאוֹר,
מְסַמֵּן בְּכָל דֶּרֶךְ
לְחֹשֶׁךְ-
לֵךְ.

מיכאל זק - יליד 1983,
משורר, עורך דין ואיש חינוך

لِيّشعّ النّور

كُلّ وترٍ وشعيْرة دمويّة فِي الجسم
تنادي
لمقاومة العجز.
للقيامِ،
لفعل شيءٍ ما.
وها أنا أَقومُ
لِأُشِعَّ النُّور،
وأشير فِي كُلّ طريقٍ
للظّلمةِ -
اذهبِي.

ميخال زيتش - مواليد
1983، شاعر، محامٍ ومربٍّ

אֲנִי מְהַלֵּךְ לִי עִם נַפְשִׁי הַחוֹלְמָנִית , הַזּוֹהֶרֶת...
בְּחֶשְׁכַת הַמַּכְאוֹב וְהַדְּוָי, הָאוֹר מָצוּי בְּלִבִּי וּבְצַלְעוֹתַי...
אִם כֵּן, מַדּוּעַ פּוֹחֵד אֲנִי לְהִתְהַלֵּךְ בַּחֲשֵׁכָה,
שֶׁהֲרֵי אֲנִי הוּא הֶחָלִיל שֶׁנְּעִימוֹתָיו הֵן אֵינְסוֹפִיּוֹת...
כֹּל עוֹד אֲנִי בֵּין הַחַיִּים,
אֶתְמוֹסֵס לִי בְּשַׁחַר הַיֹּפִי הַנִּצְחִי...
וַאֲרַוֶּה צִמְאוֹנִי מִמַּעֲיָן הָאוֹרוֹת.

אבו אל קאסם א-שאבי
משורר תוניסאי (1909-1934) שירתו מאופיינת בזיקה לטבע ומערבת ויטאליות רומנטית ומודרניזם מובהק שהקדים את זמנו.
נחשב כאחד המשוררים הלאומיים של תוניס.

أمشي بروحٍ حالمٍ، متَوَهِّجٍ
فِي ظُلمةِ الآلامِ والأدواءِ
النّور فِي قلبِي وبينَ جوانحِي
فَعَلامَ أخشى السّيرَ فِي الظلماءِ
إنّي أنا النّايُ الذي لا تنتهِي
أنغامُهُ،ما دامَ فِي الأحياءِ
لأذوبَ فِي فجرِ الجمال السرمديِّ
وأَرْتوِي منْ مَنْهَلِ الأَضْواءِ.

أبو القاسم الشّابيّ
شاعر تونسيّ (1909-1934)، تميّز شعره بعلاقته بالطّبيعة وهو يجمع بين التيار الرومانسيّ والحداثة المتميّزة الّتي كان سابقة في زمانه.
يعدّ من أحد الشّعراء الوطنيّين التّونسيّين.

מן הבארות من الآبار Min HaBe'erot
מכון שלום הרטמן SHALOM HARTMAN INSTITUTE

מקום בלב مكان في القلب

וַיֹּסֶף יֵשׁוּעַ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר: אֲנִי אוֹר הָעוֹלָם.
כָּל הַהֹלֵךְ אַחֲרַי לֹא יִתְהַלֵּךְ בַּחֲשֵׁכָה,
כִּי אוֹר הַחַיִּים יִהְיֶה לּוֹ.

הבשורה על פי יוחנן ח', הברית החדשה

ثمّ كلّمهم يسوع أيضًا قائلًا: أنا هو نور العالم
من يتبعني فلا يمشي في الظلمة
بل يكون له نور الحياة

إنجيل يوحنّا، 8, العهد الجديد

לֹא יִהְיֶה נִצָּחוֹן לְאוֹר, כֹּל עוֹד
לֹא יַעַמְדוּ עַל הָאֱמֶת הַפְּשׁוּטָה
וְהַבְּרוּרָה, כִּי צָרִיךְ לְהַגְבִּיר אֶת
הָאוֹר וְלֹא לְהִלָּחֵם בַּחֹשֶׁךְ.

אהרון דוד גורדון (1856 -1922),
הוגה דעות ומורה דרך

لن يكون نصرٌ للضوء على الظُّلمة
ما دمنا لا نَعِي الحقيقةَ البسيطة
والواضحة، أنّ علينا أن نعزّز
الضوء بدلًا من أن نحارب
الظلمة.

هارون دافيد جوردون, الأدباء والعاملون
(1856-1922)، كان مفكّرًا ودليل درب.

אִם כָּל יוֹם נוֹפֵל
אֶל תּוֹךְ כָּל לַיְלָה
יֶשְׁנָהּ בְּאֵר
בָּהּ הַבְּהִירוּת כְּלוּאָה

יֵשׁ לְהִתְיַשֵּׁב עַל שְׂפַת
בְּאֵר הָאֲפֵלָה
וְלָדוּג אֶת הָאוֹר הַנּוֹפֵל
בְּסַבְלָנוּת.

פבלו נרודה, מתוך הים והפעמונים
תרגום: ערן צלגוב

פבלו נרודה - שם העט של המשורר הצ'יליאני ריקרדו אליעזר
נפתלי רייס בסואלטו, חתן פרס נובל לספרות לשנת 1971

إذا سَقط كلّ يوم
داخل كلّ ليلة،
فهناك بئرٌ
فيها الوضوحُ سجينْ.

نَحتاجُ أن نَجلسَ على حَافَةِ
بئر العَتَمةِ
ونصطادَ النّورَ السّاقط
بِصَبرْ.

بابلو نيرودا, من- البحر والأجراس
ترجمة: يوسف إبراهيم

بابلو نيرودا - الاسم المستعار للشّاعر التشيلي ريكاردو
اليسير نيفتالي رييس باسولاتو بابلو نيرود، الحائز على جائزة
نوبل للآداب عام 1971